

de limba paleoslovenică...“ (subl. n.) (v. *Studiul introductiv* la vol. de sub nr. [6; 21])¹.

Pentru a explica originea acestei sintagme stabile, vom menționa că în limba germană, pe la mijlocul secolului trecut, vechea slavă era denumită în două feluri: (*die*) *altslovenische Sprache*² și (*die*) *althirchenslavische Sprache*³, această denumire, din urmă, menținându-se și azi. Cam aceeași era situația și în latina savantă pe care o foloseau slaviștii europeni în jumătatea a doua a secolului al XIX-lea: pentru vechea slavă circulau termenii (*lingua*) *palaeslovenica*⁴ și (*lingua*) *palaeslavica*⁵ (în care numai primul termen al compunerii este comun). Această dicotomie terminologică nu era întâmplătoare. Primii slaviști (mai ales cei de origine slovenă: B. Kopitar, Fr. Miklosich) considerau că, întrucât cea mai veche perioadă a paleoslavei a fost cea moravo-panonică, paleoslava ar fi fost la origine un idiom al slavilor panonici⁶ sau sloveni, de unde și termenul respectiv: *palaeslovenicus* (lat.) *altslovenisch* (germ.).

Rom. *paleoslovenic*, azi arhaic, este deci un împrumut savant, datorat terminologiei științifice a latinei vehiculate de slaviștii din secolul trecut, iar sintagma *limbă paleoslovenică*, formată în română, poate fi considerată, în întregul ei, calc frazeologic⁷ cu etimologie multiplă⁸: lat. *lingua palaeslovenica*, germ. *altslovenische Sprache*, ceh. *jazyk staroslověnský*⁹, s-cr. *staroslovenski jezik* etc. Introducerea acestui termen-sintagmă în metalimba slavisticii noastre se datorează, credem, lui Ioan Bogdan (v. mai sus), care cunoștea limbile menționate și terminologia respectivă din perioada studiilor sale la Viena.

În aceeași perioadă, adică în ultimele decenii ale secolului trecut, ne întâmpină termenul următor, *limbă paleoslavică*: la B. P. Hasdeu (care-l ortografiază pe *paleoslavic* cu cratimă: paleo-slavic ([15]; s.v. *apus*) și la Ioan Bogdan [5], [8; 32], la acesta din urmă cel de-al doilea element al sintagmei, deter-

¹ Comp., în aceeași ordine de idei, apariția, tot incidentală, în unele lucrări de azi a termenului *dialecte slave* 'limbi slave', despre care vorbeam în studiul anterior (din Rsl, XII 1970).

² Comp., de ex., denumirea a două lucrări publicate de F. Miklosich la Viena în 1850: *Lautlehre der altslovenischen Sprache* și *Formenlehre der altslovenischen Sprache*. Pt. terminologie comp., de asemenea, titlul lucrării lui V. Jagić, *Ein verkanntes altslovenisches Denkmal*, apărută aproximativ în aceeași perioadă în „Archiv für slavische Philologie“ (Berlin).

³ Comp. sub raport metalingvistic: A. Schleicher, *Formenlehre der kirchenslavischen Sprache*, Bonn, 1852; P. Diels, *Altkirchenslavische Grammatik*, I—II, Heidelberg, 1932—1934.

⁴ Dictionarul lui Fr. Miklosich este intitulat, după cum se știe, *Lexicon palaeslovenico-graeco-latinum emendatum auctum*, Viena, 1862—1865, iar una din lucrările lui V. Jagić poartă denumirea *Specimina linguae palaeslovenicae* (1882).

⁵ La începutul secolului nostru, la Veglia (Krk), se editau *Publicationes palaeslavicae Academiae Veglensis*.

⁶ Vezi Nicolaus van Wijk, *op. cit.* (ed. rusă), p. 18. De fapt, părerea persistă în ediții recente ale unor lucrări mai vechi: „L'ancien slovène est le slave liturgique“ (Émile Littré, *Dictionnaire de la langue française*, t. 7, Paris, 1962, s.v. *slovène*).

⁷ Despre calcurile frazeologice vezi Theodor Hristea, *Probleme de etimologie*, București, 1968, p. 176 și urm.

⁸ Asupra etimologiei multiple vezi Al. Graur, *op. cit.*, p. 67—77.

⁹ Și în cehă (comp. termenii din germană și latina savantă) mai figurează o altă denumire: *jazyk staroslověnský*.